

Cauza C-427/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

28 iunie 2022

Instanța de trimitere:

Varhoven kasatsionen sad (Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

21 iunie 2022

Persoană trimisă în judecată:

BG

Reprezentantul Parchetului:

Varhovna kasatsionna prokuratura

Obiectul acțiunii principale

Recurs în casație la Curtea Supremă de Casație împotriva unei hotărâri a unei instanțe de al doilea grad de jurisdicție, prin care se confirmă o condamnare pronunțată de o instanță de prim grad de jurisdicție. O persoană fizică a fost condamnată prin această hotărâre la o pedeapsă privativă de libertate de trei ani și la confiscarea unei părți din bunurile sale, deoarece săvârșise o infracțiune sub forma unor tranzacții bancare comerciale fără autorizația necesară (așa-numita „cămătărie”). Persoana ar fi acordat șapte împrumuturi în valoare totală de 1 030 BGN (aproximativ 525 de euro) către două persoane și ar fi primit dobândă pentru aceasta.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 din TFUE privind interpretarea articolului 4 alineatul (1) punctele (1) și (42) din Regulamentul nr. 575/2013. Se solicită ca cererea de decizie preliminară să fie judecată potrivit

procedurii de urgență, în conformitate cu articolul 107 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție.

Întrebările preliminare

1. Definiția unei instituții de credit din articolul 4 alineatul (1) punctul 1 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 trebuie interpretată în sensul că acordarea creditului trebuie să se facă exclusiv din fonduri care au fost preluate de la public ca depozite ori alte fonduri rambursabile, sau o instituție de credit poate acorda credite și fonduri provenite din alte surse?

2. Cum trebuie interpretat conținutul „instrument[ului] eliberat sub orice formă de către autorități, prin care se acordă dreptul de a desfășura activitatea” în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 42 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012? Include acesta atât regimul de autorizare, cât și regimul de înregistrare aferent aprobării operațiunilor de credit?

Dispozițiile dreptului internațional

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 – articolul 6 alineatul (1).

Dispozițiile dreptului Uniunii și jurisprudența

Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) – articolul 6 alineatul (3).

Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 (JO 176, L 2013, p. 1, denumit în continuare „regulamentul”) – considerentul (5), articolul 4 alineatul (1) punctele 1, 26 și 42.

Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE (JO 2013, L 176, p. 338, denumită în continuare „directiva”) – considerentele (2), (42) și (97), articolul 3 alineatul (1) punctele 1 și 22, articolul 9 alineatul (1), articolul 34, anexa I, punctele 1 și 2.

Dispozițiile naționale invocate

Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK”) – articolul 24 alineatul (1) punctul 1, articolul 347 alineatul (1), articolul 348 alineatul (1) punctul 1 și alineatul (2), articolul 354 alineatul (1) punctele 1, 2 și 4 și alineatul (2) punctul 2.

Nakazatelen kodeks (Codul penal, denumit în continuare „NK”) – articolul 54 alineatul (1), articolul 252 alineatul (1).

„Articolul 252. [...] (1) [...] Persoana care, fără să dețină autorizația necesară, efectuează sub forma unei profesii tranzacții bancare, de asigurări sau tranzacții financiare, prestează servicii de plăți sau emitere de bani electronici, pentru care este necesară deținerea unei asemenea autorizații, se pedepsește cu închisoarea de la trei la cinci ani și confiscarea a până la jumătate din averea făptuitorului.”

Zakon za kreditnite institutsii (Legea privind instituțiile de credit, denumită în continuare „ZKI”) – articolul 2 alineatul (1), articolul 3 alineatul (1) punctele 1, 2 și 3, articolul 3a alineatele (1)-(5), articolul 13 alineatul (1), articolul 24 alineatul (1), Dopalnitelni razporedbi (Prevederi suplimentare), paragraful 1 punctele 4 și 36.

Zakon za bankite i kreditnoto delo (Legea privind băncile și instituțiile de credit) (abrogată) – articolul 1.

Zakon za bankite ot 1997 (Legea bancară din 1997) (abrogată) – articolul 1 alineatul (5).

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (Legea privind obligațiile și contractele) – articolul 240.

Naredba № 26 ot 23 april 2009 g. za finansovite institutsii (Regulamentul nr. 26 din 23 aprilie 2009 privind instituțiile financiare) – articolul 2 alineatul (1).

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 În perioada cuprinsă între aprilie 2016 și septembrie 2017, BG a fost membru al Consiliului Municipal din Kneja, districtul Plevna. Acolo era cunoscut faptul că împrumuta bani persoanelor aflate în dificultate în schimbul unor dobânzi, aspect care ar fi fost declarat în fața instanței de prim grad de jurisdicție de numeroși martori – inclusiv de persoane care primiseră împrumuturi similare. În cauza penală, nu există niciun element din care să rezulte că aceste cazuri au fost investigate și că BG ar fi fost, de asemenea, pus sub acuzare. Acuzația vizează doar împrumuturile acordate martorelor KM și VC.
- 2 Copilul lui KM ar fi fost bolnav și aceasta ar fi avut probleme financiare. Ea ar fi aflat că BG acordă credite în numerar în schimbul unor dobânzi. În noiembrie

- 2016, KM ar fi primit de la BG un împrumut în valoare de 100 BGN, pe care ar fi trebuit să îl restituie în termen de o lună cu o dobândă de 50 BGN.
- 3 Ca garanție, BG ar fi reținut cardul de debit al lui KM aferent contului său bancar și codul PIN al cardului. KM i-ar fi returnat lui BG cei 150 BGN în aceeași lună. În perioada noiembrie-decembrie 2016, KM ar mai fi luat încă două împrumuturi de la BG, primul în valoare de 100 BGN, cu dobândă de 50 BGN, iar al doilea în valoare de 30 BGN, cu o dobândă de 30 BGN.
 - 4 La data de 16 decembrie 2016 BG ar fi retras 150 BGN de pe cardul de debit al lui KM, iar KM i-ar fi returnat restul de 60 BGN în numerar. KM ar fi blocat ulterior cardul de debit la bancă întrucât BG ar fi refuzat să i-l returneze cardul deoarece, în opinia acestuia, KM îi mai datora bani.
 - 5 VC ar fi avut și ea probleme financiare. Ea ar fi aflat că BG acordă credite în numerar în schimbul unor dobânzi și ar fi luat legătura cu acesta. În aprilie 2016, VS ar fi primit de la BG un împrumut în valoare de 200 BGN cu o dobândă lunară de 80 BGN. BG ar fi reținut cardul de credit aferent contului ei bancar drept garanție pentru restituirea banilor și a dobânzii.
 - 6 Timp de opt luni, VC i-ar fi plătit lui BG doar dobânda lunară pentru împrumut. Ulterior, aceasta ar fi luat de trei ori – în decembrie 2016, ianuarie 2017 și în septembrie 2017 – împrumuturi de la BG în valoare de 200 BGN, de fiecare dată la aceeași dobândă lunară de 80 BGN.
 - 7 După ce banii îi intrau în cont, VS ar fi mers împreună cu BG la un automat bancar, ar fi retras banii de pe card, i-ar fi plătit lui BG în numerar întreaga sumă aferentă dobânzii datorate pentru luna respectivă, păstrând restul sumei retrase pentru ea și i-ar fi predat lui BG cardul de debit.
 - 8 Pe data de 5 decembrie, VC ar fi înaintat o plângere împotriva lui BG la Parchetul orașului Plevna și ar fi blocat cardul de debit.
 - 9 Prin hotărârea din 1 octombrie 2020, Plevenski okrazhen sad (Tribunalul Regional Plevna, Bulgaria) l-a declarat pe BG vinovat de efectuarea, în perioada cuprinsă între aprilie 2016 și septembrie 2017, ca persoană fizică, a unor operațiuni bancare comerciale fără a deține autorizația necesară în conformitate cu ZKI, întrucât a acordat către două persoane șapte credite în numerar în valoare totală de 1 030 BGN (aproximativ 525 EUR) în schimbul unor dobânzi.
 - 10 În consecință, acesta a fost condamnat, în temeiul articolului 252 alineatul (1) din NK, la o pedeapsă cu închisoarea de trei ani, executarea pedepsei fiind suspendată condiționat pe o perioadă de patru ani, precum și la confiscarea unei șesimi din valoarea a două imobile situate în orașul Kneja și a două autoturisme care îi aparțineau.

- 11 BG a formulat apel împotriva hotărârii penale la Apelativen sad – Veliko Tarnovo (Curtea de Apel Veliko Târnovo), care a confirmat-o prin hotărârea din 15 aprilie 2021.
- 12 Această hotărâre este contestată de BG în fața instanței de trimitere.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

- 13 În procedura privind apelul, BG a arătat că acțiunile sale nu constituie *a priori* o infracțiune în conformitate cu articolul 252 alineatul (1) din NK. În opinia sa, ZKI nu conține o definiție legală a unei tranzacții bancare. A susținut că principala caracteristică a activității băncilor ar consta în preluarea de depozite sau alte fonduri rambursabile de la public, cu care s-ar acorda credite și această activitate ar face obiectul unui regim de autorizare. A mai susținut că, dacă instituțiile bancare sau persoanele fizice ar acorda în scopuri comerciale bani care nu au fost obținuți prin preluarea ca depozite de la public, prin încălcarea unei măsuri de derogare de la regimul de autorizare (un regim general, de înregistrare sau de declarare), acest lucru nu ar putea fi considerat o efectuare de tranzacții bancare fără autorizația necesară.
- 14 În recurs, BG a solicitat ca instanța de trimitere să își exercite competența potrivit dreptului național și să îl achite, întrucât nu s-ar fi putut dovedi că el ar fi acordat împrumuturi cu dobândă.
- 15 Procurorul care a participat la procedura de apel nu a prezentat nicio poziție cu privire la declarația lui BG potrivit căreia acesta nu ar fi comis o infracțiune în conformitate cu articolul 252 alineatul (1) din NK. În recurs, nici procurorul din cadrul Varhovna kasatsionna prokuratura (Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație) nu a prezentat un punct de vedere cu privire la acest aspect. Contestă însă afirmația acuzatului potrivit căreia, în cadrul procesului, nu s-ar fi dovedit acordarea de împrumuturi cu dobândă.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 16 În recurs, instanța de trimitere statuează ca instanță de al treilea grad, și ultimul, pentru aplicarea legii. Instanței de trimitere îi revine responsabilitatea de a decide dacă instanța de al doilea grad de jurisdicție a aplicat corect dreptul material (NK) pe baza situației de fapt pe care a considerat-o dovedită prin intermediul probelor prezentate în cadrul procedurii.
- 17 Instanța de trimitere este autorizată, în temeiul dreptului național, să îl achite pe inculpat, dacă situația de fapt duce la concluzia că acesta nu a comis fapta de care este acuzat sau că fapta sa nu constituie *a priori* o infracțiune. De asemenea, instanța are competența de a modifica hotărârea curții de apel și pe baza situației de fapt pe care acuzatul și-a construit apărarea, să încadreze fapta acestuia ca

infrațiune diferită pentru care este prevăzută o pedeapsă echivalentă sau mai mică decât pentru infrațiunea de care a fost găsit vinovat.

- 18 Pentru a aprecia dacă ar trebui să își exercite una din aceste competențe – inclusiv de a renunța la jurisprudența sa îndelungată și până de curând nemodificată, potrivit căreia acordarea în scopuri comerciale a unui credit în numerar de către o persoană fizică („cămătar”) reprezintă o infrațiune în conformitate cu articolul 252 alineatul (1) din NK, instanța de trimitere are nevoie de o clarificare privind sensul articolului 4 alineatul (1) punctele 1 și 42 din regulament coroborat cu articolul 9 alineatul (1) și cu anexa I punctele 1 și 2 din directivă, ce constituie împreună cadrul legal care stabilește reglementările pentru accesul la desfășurarea activității unei instituții de credit.
- 19 Deși considerentul (42) al directivei lasă la latitudinea statelor membre stabilirea acțiunilor din sectorul financiar și bancar care sunt urmărite ca infracțiuni, în prezenta cauză interpretarea prevederilor menționate ale dreptului Uniunii este importantă pentru identificarea conținutului propriu-zis al elementelor constitutive individuale ale infracțiunilor prevăzute la articolul 252 alineatul (1) din NK, care protejează cadrul armonizat al sectorului bancar și financiar la nivel național împotriva posibilelor ingerințe de natură penală.
- 20 Infrațiunea de care a fost găsit vinovat BG vizează o prevedere care a fost preluată în NK în 1995 ca reacție la tranziția către o economie de piață ca urmare a modificărilor democratice din Republica Bulgaria și a modificărilor aferente din domeniul economic. Aceasta a fost introdusă pentru a proteja sistemul financiar, în special sectorul bancar, împotriva intrării nereglementate pe piață a noilor subiecte de drept (așa-numitele „scheme piramidale financiare”) și împotriva activităților care afectează funcționarea sa normală și stabilitatea acestuia.
- 21 Dreptul penal bulgar nu recunoaște răspunderea penală a societăților comerciale, motiv pentru care, în conformitate cu articolul 252 alineatul (1) din NK, o infrațiune poate fi comisă doar de o persoană fizică majoră (după împlinirea vârstei de 18 ani) sau minoră (după împlinirea vârstei de 14 ani) care are capacitate de exercițiu. În materia dreptului civil, persoanele fizice pot acorda împrumuturi în bani cu dobândă, dacă au convenit acest lucru în scris cu împrumutatul.
- 22 Pentru infracțiunile prevăzute la articolul 252 alineatul (1) din NK s-a dezvoltat o jurisprudență potrivit căreia acordarea unui împrumut între persoane juridice și/sau fizice nu constituie în general o infrațiune dacă acest lucru are loc o singură dată, iar nu sistematic și ca sursă de venit pentru persoana care acordă împrumutul.
- 23 Potrivit ZKI, o bancă (instituție de credit) este o persoană juridică ce preia depozite sau alte fonduri rambursabile de la public și acordă credite sau alte forme de finanțare în nume propriu și pe propriul risc. Astfel, sunt menționate de fapt pentru fiecare instituție bancară (de credit) tranzacțiile tipice și caracteristice:

preluarea de depozite și acordarea de credite. Legea nu obligă însă băncile să acorde credite exclusiv din capitalul provenit din depozitele preluate. Prin urmare, se prezumă că, după ce legiuitorul a prevăzut o pedeapsă pentru desfășurarea oricăror operațiuni bancare fără autorizație, această reglementare se aplică și pentru creditul bancar care, în conformitate cu ZKI, face obiectul unui regim (de autorizare).

- 24 La această jurisprudență s-a renunțat în unele decizii (anterioare) ale instanței de trimitere. Se consideră că acordarea de împrumuturi cu dobândă în scopuri comerciale din fonduri care nu au fost preluate ca depozite de la public (așa-numita „cămătărie”) nu poate fi definită ca „tranzacție bancară”. Prin aceste decizii, inculpații din cauzele penale respective sunt achitați în recurs, pentru motivul că dispozițiile articolului 252 alineatul (1) din NK sunt aplicabile doar pentru activitățile pentru care este prevăzută o un regim (de autorizare).
- 25 În conformitate cu ZKI, o instituție financiară este o persoană, alta decât o instituție și decât un holding pur industrial, a cărei activitate principală constă în acordarea de credite care nu au fost preluate ca depozite sau alte fonduri rambursabile de la public. Întrucât acordarea de credite din astfel de fonduri reprezintă o tranzacție financiară, pentru care este prevăzut în ZKI un regim de înregistrare, dar nu este prevăzut un regim de autorizare, exercitarea unei astfel de activități în scop comercial nu reprezintă în acest caz o infracțiune.
- 26 Instanța de trimitere are nevoie de o interpretare a definiției instituției de credit în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 1 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013, pentru a clarifica dacă utilizarea conjuncției „și”, care leagă activitatea de preluare de depozite sau alte fonduri rambursabile de la public de activitatea de acordare a creditelor înseamnă că instituțiile de credit pot acorda credite doar cu banii preluați de la public și creditele nu pot fi acordate din fonduri obținute de aceasta din alte surse, de exemplu din tarifele aplicate, dobânzi, etc.
- 27 Îndoiala cu privire la semnificația exactă a definiției prevăzute la articolul 4 alineatul (1) punctul 1 din regulament provine și din interdicția explicită instituită la articolul 9 alineatul (1) din directivă pentru persoanele sau întreprinderile care nu sunt instituții de credit de a prelua depozite sau alte fonduri rambursabile de la public, precum și din prevederile punctelor 1 și 2 din anexa I la directivă, în care cele două activități sunt menționate separat.
- 28 Instanța de trimitere are, de asemenea, dificultăți în a interpreta definiția termenului „autorizație” în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 42 din regulament, deoarece acest instrument acordă dreptul de a desfășura activitatea în limitele stabilite de regulament și de directivă.
- 29 Potrivit articolului 4 alineatul (1) punctul 26 din regulament și articolului 34 din directivă, instituțiile financiare pot desfășura activitățile menționate în anexa I; punctul 2 din această anexă vizează operațiunile de împrumut, în special creditele de consum. Din acest motiv este deosebit de important pentru instanța de trimitere

să se clarifice dacă expresia „instrument eliberat sub orice formă de către autorități, prin care se acordă dreptul de a desfășura activitatea” din articolul 4 alineatul (1) punctul 42 din regulament include atât autorizația (în cadrul unui regim de autorizare), cât și certificarea (în cadrul unui regim de înregistrare).

- 30 Instanța de trimitere solicită judecarea prezentei cereri de decizie preliminară potrivit procedurii de urgență prevăzute la articolul 107 din Regulamentul de procedură al Curții. Procedura din cele două faze ale procesului penal (urmărirea penală și judecata) durează deja de șase ani, timp în care s-a dispus punerea sub sechestru prin interdicția de a dispune de două imobile (dintre care unul deținut în coproprietate cu un terț) și punerea sub sechestru a două autoturisme aparținând lui BG. Aceste măsuri au fost dispuse pentru a asigura executarea pedepsei prevăzute la articolul 252 alineatul (1) din NK. Există un pericol real de încălcare a dreptului la un proces echitabil în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în ceea ce privește cerințele referitoare la o durată adecvată a procedurii și la securitatea juridică, care fac parte din dreptul Uniunii, ca principii generale, în temeiul articolul 6 alineatul (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană.